

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilno Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Tovariši! Tovarišice!
Pojasnite mladini in narodu krivice in posledice
Rapalske pogodbe
 od 12. XI. 1920.

Tvornica okrajnih šolskih nadzornikov.

Naš ideal so okrajni šolski nadzorniki, ki so pedagoško-didaktični voditelji učiteljstva, brez administrativnih poslov, ki jih ubijajo, da bi bili lahko tudi svetovalci učiteljstvu pri narodno-prosvetnem delu.

Nadzorniki, ki vzrastejo iz praktičnega življenja in delovanja sredi izmed učiteljstva in narodne prosvete; nadzorniki, ki bodo v stanu dvigniti šolo iz tečajev natrpanega znanja v smer praktičnega pouka delavne šole, šole vzgojevalcev in kovačnice krepkih značajev; nadzorniki, ki jim ne bo kriterij pri presojanju učiteljstva didaktični in metodični formalizem in natrpano znanje, temveč ki bodo imeli dovolj časa, da se uglobe v učiteljevo vzgojno delo v šoli in med narodom.

Krog nas vre in se porajajo pedagoški revolucionarni sunki, mi pa smo kakor za kitajskim zidom, mederni — v nazadovanju!

Iz Beograda prihaja vest, da preurejajo zakon o višji pedagoški šoli. Lotili so se na kuriozno način vprašanja reforme učiteljske izobrazbe. Nismo se mogli dovolj načuditi načinu!

Naš klic je bil vedno, da se odpre učiteljstvu pot na univerzo ter se dvigne izobrazba vsega učiteljstva. Temu nasproti pa hočejo sedaj vladajoči prosvetni krmiljarji zatvoriti višjo izobrazbo še za poedince — mesto da bi napravili poset višje pedagoške šole obligaten za vse učiteljstvo — napravljajo iz nje tvornico meščanskošolskih učiteljev in okrajnih šolskih nadzornikov.

Višji pedagoški šoli hočejo dati edini smoter, da bo usposabljala meščansko-

šolske učitelje in okrajne šolske nadzornike.

Da! če bi vzela višja pedagoška šola v vzgojo zrele može, ki so prešli vse tipe šol od enorazrednice do najvišje, ki so dozoreli v praktičnem delu v šoli in med narodom — potem, da!

Toda ona bo vzgajala ambiciozne mlade ljudi, brez izkušenj, jih bo natrpala z znanjem brez praktične podlage, jih bo vzgajala za birokrate mesto za vzgojne voditelje učiteljstva.

Noben teoretičen izpit ne usposobi nadzornika za nadzornika, ga ne usposobi za pravilno in taktno občevanje z učiteljstvom, kar je prvi pogoj za uspešno delovanje; noben teoretičen izpit ga ne usposobi za praktičnega svetovalca pri šolskem in narodno-prosvetnem delu.

Naša parola in zahteva je bila vedno: zrušiti sedanji starokopitni vzgojni in izobrazovalni sistem učiteljstva potom učiteljišč, dati mu sedanjemu času odgovarjajočo in zadostno široko splošno izobrazbo in na to postaviti vsem dostopno in obligatno višjo izobrazbo.

Tudi drugi cilj višje pedagoške šole smatramo za pogrešek, ker ne odgovarja našemu gorenjemu načelu.

Na pokrajinski skupščini poverjeništva UJU v Ptuj smo si postavili načelo tudi glede programa učiteljske izobrazbe.

Rekli smo:

»Za zakonito ureditev učiteljske izobrazbe zahtevamo: Z ozirom na svojo izobrazbo mora biti vse učiteljstvo enako kvalificirano.

Splošno izobrazbo dobiva učiteljski naraščaj na srednji šoli, odgovarjajoči po svojem ustroju tudi temu pravcu.

Strokovno, teoretično in praktično izobrazbo učiteljskega naraščaja in njegovo izobrazbo o narodnem prosvetivanju prevzema visoka šola.

Za nadaljno izobrazbo učiteljstva se upotrebijo vsa sredstva, ki so sposobna, da tej služijo.«

To je naš sklep, to je naša smer!
 Nameravani zakon o višji pedagoški šoli je atentat na naš sklep!

Kvišku tovariši, da se ne uzakoni nestvor, ki ga bo težko popraviti!

To naj bo naš protest. —k.

Razdelitev učiteljstva na položajne plače.

Uredba o razvrstitvi drž. uradništva ima glede učiteljstva sledeče določbe:

II. kategorija.

1. grupa: Šefi odsekov in referenti v ministrstvu, šefi odsekov pri oddelkih za prosveto pri pokrajinskih upravah ter oblastnih, županijskih in okrožnih oblastih, okrajni šolski nadzorniki s 15 ali več leti aktivne državne službe, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, upravniki višjih ljudskih šol, vsi ti z 20 in več leti aktivne državne službe, glavni arhivarji ministrstva in uredniki »Službenih Novin«.

2. grupa: Tajniki ministrstva 30%, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji srednjih in njim enakih šol, učitelji na vseučiliščih (čl. 7. urad. zak.), vsi s 14 ali več leti aktivne državne službe, kartografi na vseučiliščih (čl. 7. urad. zak.), tajniki 70%.

3. grupa: Učitelji ljudskih šol in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo, učitelji na vseučiliščih (člen 7. urad. zak.), vsi v tej grupi razen tajnikov z 8 ali več leti aktivne državne službe, pomočniki urednikov »Službenih Novin«.

4. grupa: Pisarji, učitelji in učiteljice otroških vrtcev z učiteljsko kvalifikacijo s tremi ali več leti aktivne državne službe.

5. grupa: Ostali učitelji in pripravniki.

III. kategorija.

1. grupa: Arhivski uradniki 20%, učiteljice otroških vrtcev (po čl. 31. zak. o nar. šolah) z 10 in več leti aktivne državne službe, blagajniki, knjigovodje, glavni faktorji in ekonomski državne štampe (po čl. 8. urad. zak.).

2. grupa: Arhivski uradniki 30%, faktorji državne štampe 30%, strokovni mojstri na vseučiliščih 30%, restavratorji in preparatorji, načelniki botaničnih vrtov 30%, (po čl. 8. urad. zak.), vse ostale učiteljice otroških vrtcev.

3. grupa: Arhivski uradniki 50%, pomočniki blagajnikov in pomočniki knji-

govodjev državne štampe, faktorji državne štampe 70%, pisarji državne štampe, strokovni mojstri na vseučiliščih 70%, (po čl. 8. urad. zak.).

4. grupa: Pripravniki.

SPLOŠNE DOLOČBE.

Razporeditev ostalih drž. nameščencev.

Člen 4. Za poklice, ki niso omenjeni v predhodnih členih, bodo odredili resortni ministri v sporazumu z ministrom pravde in ministrom financ, v katero grupo pridejo, analogno po poklicih, ki so naštevi v grupah, ki pa se imajo smatrati kot poklici, ki označujejo važnost funkcije v politični grupi.

Predpisi za razporeditev kvalificiranih uradnikov.

Člen 9. Inženjerji vseh strok v vseh resortih se razporejajo kakor inženjerji gradbenega ministrstva. Zdravniki, kemičarji in sanitetno pomožno osebje, kakor podobni uslužbenci ministrstva narodnega zdravja, geometri in računsko blagajniški in knjigovodstveni uradniki, kakor taki uslužbenci ministrstva financ. Profesorji in učitelji kakor enaki uslužbenci ministrstva prosvete. Agronomi kot agronomi ministrstva poljoprivrede in vod — v koliko v čl. 1., 2. in 3. ni drugače določeno.

USPOSOBLJENOST.

Člen 11. Šolskim usposobljenostim predvidenem v členu 6. in 10. uradniškega zakona odgovarjajo, in sicer

1. usposobljenostim II. kategorije:

Učiteljska šola, trgovska akademija, srednja tehnična šola, šola za industrijo lesa v Drvaru, bogoslovje (bogoslovna semenišča), medresa v Skopju, šerijatsko sodna šola, šerijatska gimnazija, srednje poljedelske šole, poštno-telegrafška šola, umetniška akademija v Zagrebu in absolventi za vojno-obrtne šole, ki se posebno odberejo za mojstre najvišje kategorije (čl. 8. urad. zak.).

LISTEK.

Belokrajina Engelbertu Ganglu ob njegovi petdesetletnici.

Jesen, ona lepa in prijetna jesen je tu, ki poplaja poljedelcu in vinogradniku vse pomladansko in poletno delo in vso skrb. Štrambe se polnijo s poljskimi pridelki, vinogradi ožive, po zidanicah je veselo, narava pa se spravlja k počitku. In kako lepa je narava v jeseni! Tako mirna, resna, tako dostojanstvena — tako se pripravljajo k počitku le oni, ki ima za seboj plodovno delo v prid in uteho svojim dragim.

Oj domači kraji, domači gozdovi v jesenski krasoti, kje ste! Le spomin je ostal, spomin sladk in grenak, misel zlit v sladko disharmonijo življenja, pesem neizpeta polnočnim duhovom, sebi v tolažbo...

Tudi vrlji Belokranjec je že pospravil svoj pridelek in dobro rejena goska je tudi že pripravljena za Martinovo. Oj lepi dan, Martinova nedelja, ko se izpremeni sladki mošt v vino, oj, veselje nad vse veselje, praznik nad vse praznike...

Tudi letos je prišla Martinova nedelja, tudi letos so bile pripravljene goske, o, koliko veselejša je bila, koliko zadovoljnejša, ker smo proslavili ta dan tudi tvoj petdeseti rojstni dan, dragi brat in rojak!

Pol stoletja je, odkar si se nam narodil v prijazni Metliki — svoji ljubljenci.

»Kje je na svetu dom tako tesan, kot ti si, hišica, med vej zelenjem? Kje pod solncem krov tako prostran, da nikdar se ne poslovi z življenjem? Tam ni noči, tam je na veke dan...«
 (E. Gangl: »Moje obzorje«).

Tu so ti stale tri Rojenice pred 50 leti ob postelji, da je tvoja blaga mamica trepetala vsa v strahu nad tvojo usodo. Toda ni ji bilo treba trepetati, saj so te obdarile Rojenice tako bogato: ponos, značajnost, poštenost, delo, neustrašenost, ljubezen do svojcev, do trpečih in tlačanih, vse to se je spojilo v tvojem blagem srcu.

»Krajina bela z vinskimi bregovi, okolica vsa čarovita ti, Metlika stara s tihimi domovi, glasnica zgodovine starih dni: Dežela ta, pred svetom daleč skrita, svoj narod hrani, svoj ustvarja svet, na trdo dlan rojakov ponosita.
 (»Moje obzorje«)

Tu ti je tekla mladost, tu si se učil spoznavati svoj belokranjski rod, tu si gledal njegovo veselje in žalost, njegovo delo in trpljenje. Ko pa si povzdignil svoj glas, tedaj ti je bil prvi v mislih tvoj ožji rojak Belokranjec. Spoznal si svoje rojake, uvidel njih pehanje za obstojem in iz vseh tvojih spisov, ki govore o tvojih rojakih, se ponavlja vedno oni žalostni refren: Amerika, Amerika...!

Pa saj ni drugega, ker...
 »Trpljenje bič obupnosti je zvilo, zapahnilo, rojak, ti dom je tvoj.

Pred tabo sto se potov je razkrilo: Kam? — E, v Ameriko! — Za kruhom v boj!

(»Moje obzorje«).

In vsi oni, ki so šli, pa se niso več vrnili, pa tudi oni, ki so se vrnili željni domovine, ter ona dolga vrsta, ki že počivajo v domači zemlji, ali pa so že željni počitka, vse te dolge vrste prihajajo ob tej priliki k tebi, da se ti zahvalijo, da ti stisnejo roko, ker si jim videl v dušo in razumel njih bol.

Dolga vrsta jih je: Pavle Logar s svojim neutešnim hrepenenjem po domovini, vesel je, da se sme le za trenotek oddaljiti iz tuje zemlje, v kateri je tako težko ležati. Tudi stric Kopaševič je vstal z notarjeve leve strani, tudi on, stara belokranjska korenina, ki ni mogel prebleti, da so tudi... »preko Gorjancev pripravili tokovi novih misli, mladega življenja, drugačnih nazorov.« Kako rad bi te on zopet povabil v Brinje in ti pel o starčku-dobrovoljčku. Prišla je lepa Mare, vsa hvaležna, da si imel tudi za njeno krivdo milo besedo, da si jo vsaj ti razumel, ker jo drugi niso hoteli. Pa saj to ni lepa Radojevičeva Mare, saj je to cela vrsta belokranjskih deklic, ki ne smejo imeti svoje volje, ki ne smejo razpolagati s svojim srcem. Tudi Paradiževa Pepca, prevarana in zapuščena, še vedno hodi po naših brežuljkah, stopa proti cervki, noge so ji krvave, oči v daljo zroče, srce pa tako kruto ranjeno. Hoče k svojemu Bogu, toda vrata svetišča so ji zaprta, ne

more si olajšati srca. Pa kaj bi našteval, kaj bi oživljajal bol naše zemlje, saj so vsi od Janeza Zalokarja do uboge Helene in Anke, od ponosnega Slemenca do brezsrčne Katke in Pavline, zrasli vsi na naši zemlji, tu so bili utrpani.

Ko sem zopet poživil v duhu vse našete osebnosti, se mi je izvilo iz prsi trudno in tesno: Kaj res ni nič svetlobe na naših tleh, kaj smo res zapisani prokletstvu? Kaj nas res ne more domovina, toliko ljubljena, tolikokrat imenovana rediti, kaj so naše sanje močnejše od potrebnih vsakdanjosti?!... Oj tujina, kako si svetla, kako toplo objemaš, oj, ti blaga! Prevara! — Vlačuga si, pritiskaš nas le toliko časa na-se, da nam izmozgaš naše najboljšje moči, potem nas zavržeš in pošlješ v naročje zaničevane in zapuščene domovine...

Saj sem se varal, saj ni samo bolesti in skrbi.

Povedeš nas tudi v lepo naravo, med veselo družbo, kjer spoznamo priljubljene belokranjske običaje.

Oj, lepi Vinomer! Kdo ga bode kdaj pozabil, če ga je enkrat posetil in če tudi ga je »bilikum« prevaril, vse eno mu ostane v dobrem spominu. In je čudno, ... »če sije vinogradniku z lica veselje, če se mu zaikre oči, ko se bliža čas, ko je treba oprtati brente in priviti stiskalnice in pripraviti posodo, da jo napolni s ponižnega trtja ognjenim sokom.« (Beli rojaki).

2. Usposobljenosti III. kategorije.

Trgovske dvorazredne šole, višje ženske obrtne šole, ženske strokovne (obrtne) šole, nižje in nadaljevalne ženske obrtne šole, moške obrtne šole, obrtne šole pri srednjih tehničnih šolah, puškarška šola, šola za gradnjo brodov, deželna obrtna šola v Zagrebu, nižje poljedelske in specialne šole, nižja rudarska strokovna šola v Celju, vojno obrtna šola, vojno veterinarska šola, vojno sanitetna šola, podoficirska šola vojske, podoficirska šola mornarice in strojniška šola mornarice.

3. Usposobljenosti, predvideni v čl. 10. urad. zak. za zvanikičke:

Višje ljudske (meščanske) šole, nižje obrtne šole, medrese, praktične poljedelske šole na poljedelskih postajah, zidarška šola in strokovna šola obrtnega risanja.

DAN PREVEDENJA.

Člen 13. Prevedenje državnih uslužbencev se izvrši po stanju na dan 1. septembra 1923 z ministrovim rešenjem.

Nekulturni čini Italije.**Zakon za odpravo jugoslovanskih šol v Julijski Krajini.**

Zakon o preuredbi ljudske šole v Italiji (kr. odlok dne 1. oktobra 1923, št. 2185) nosi nedolžni naslov: »Uredba šolskih stopenj in učnih programov ljudskošolskega pouka.« Objavljen je bil v uradnem listu kraljevine Italije »Gazzeta Ufficiale« od 24. oktobra 1923 in njegov zadnji člen določa, da stopi v veljavo že istega dne.

Grozno je, ali resnično: od 24. oktobra dalje slovanska ljudska šola v Italiji zakonito ne obstoja več, je odpravljena, prepovedana, poitalijančena!

V naslednjem prinašamo dobesedni prevod vseh tistih členov tega zakona, ki se nanašajo na to največjo nesrečo za naše neodrešene brate, kar smo jih mogli predvidevati in kar jih je moglo zadeti.

Evo torej suhega prevoda členov Gentilejevega zakona, s katerimi se odpravlja naša jugoslovanska šola v Italiji:

Čl. 4. V vseh ljudskih šolah kraljevine se bo vršil pouk v državnem jeziku. V občinah, kjer se navadno govori kak drug jezik, bo ta jezik predmet učenja v dodatnih urah. Pouk drugega jezika je obvezen za tiste drugojezične učence, za katere so njih starši ali izvrševalci očetovske oblasti izjavili ob začetku šolskega leta, da jih vpišejo. Program in urnik za pouk drugega jezika se določita z ministrsko odredbo.

Čl. 5. Učitelji, ki poučujejo tudi drugi jezik v svojem razredu ali v več razredih iste šole, imajo pravico, da se jim skrajšajo za eno leto dobe, katere so predpisane za podelitev zvišanja plače, ako je učni uspeh po mnenju nadzornika pohvalen.

Čl. 6. Ako ni mogoče poveriti pouka drugega jezika razrednemu učitelju ali drugemu učitelju na šoli, kateri poučuje italijanščino, se pouk drugega jezika poveri usposobljenim učiteljem, ki jim bo poverjen pouk v več šolah, a šole se združijo v ta namen na predlog didaktičnega ravnatelja, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v šolska okrožja.

Čl. 17. Počenši s šolskim letom 1923/24. se bo vršil pouk v vseh prvih razredih drugojezičnih ljudskih šol v italijanskem jeziku. V šolskem letu 1924/25. se bo poučevalo tudi v drugem razredu omenjenih šol v italijanskem jeziku. V naslednjih šolskih letih se bo postopalo na isti način glede nadaljnjih razredov, do-

kler se ne bo v številu let enakem številu let celega tečaja poučevalo v vseh razredih ljudskih in meščanskih šol v italijanskem jeziku.

Čl. 18. Noben učitelj z diplomom o usposobljenosti, ki je bila izdana pred aneksijo pokrajin, o katerih je beseda, k Italiji, ne bo mogel poučevati v italijanskem jeziku, ako ne bo imel predpisanega usposobljenja. Noben učitelj ne bo mogel, razen v slučajih potrebe, poučevati v neitalijanskem jeziku, ako ni pravilno usposobljen.

Čl. 19. Za pouk drugega jezika v posameznih razredih bodo imeli prvenstvo učitelji istih razredov in učitelji iste šole, ki so usposobljeni tudi za poučevanje v italijanskem jeziku.

Čl. 20. Učitelji, ki so usposobljeni za poučevanje v neitalijanskem jeziku, imajo pravico do prvenstva tudi za poučevanje italijanščine v posameznih razredih šole, h kateri pripadajo, ako napravijo tozadevne izpite iz italijanščine, kateri bodo napovedani ob koncu vsakega šolskega leta z odredbo naučnega ministra, ki bo imela veljavo izpitnega reda. Ravno tako bodo imeli učitelji, ki so usposobljeni za pouk italijanščine, pravico do prvenstva za poučevanje drugega jezika v razredih šole, h kateri pripadajo, a pod pogojem, da položijo tozadevne izpite iz drugega jezika, ki bodo istotako napovedani z odredbo naučnega ministra ob koncu vsakega šolskega leta.

Čl. 24. V novih pokrajinah ostane šolska obveza neizpremenjena. V šolah, v katerih učni jezik ni italijanski in dokler ne postane italijanski v smislu pričujočega odloka, je pouk italijanskega jezika obvezen za učence vseh razredov ljudskih in meščanskih šol, počenši od drugega razreda osnovne šole. Učenci ne bodo mogli biti prestavljeni v višji razred, ako ne položijo izpita iz italijanščine. Za ta pouk se določa v prvih treh letih po pet ur, in v naslednjih po šest ur na teden. Kjer se pouk vrsti, se zniža število teh ur na polovico; kjer obsega vrsta po dva ali več oddelkov z različnim programom, bo pouk italijanščine omejen na pet ur za vsako vrsto (turno).

Čl. 25. Pouk italijanskega jezika bo prvenstveno poverjen nedrugojezičnim učiteljem, ki bodo poučevali v več šolah, katerega se v to svrhu združijo na pred-

log didaktičnega ravnatelja in kr. okrajnega nadzornika, odobren po kr. šolskem skrbniku, na primeren način v učna okrožja. Po odobritvi s strani kr. šolskega skrbnika in na utemeljeni predlog didaktič-

čnega ravnatelja in okrajnega nadzornika se ta pouk lahko poveri v lastnih rzredih in v drugih razredih iste šole tudi drugojezičnim učiteljem, ki so položili izpit iz italijanskega jezika.

Kongres čehoslovaškega in jugoslovanskega Udruženja v Bratislavi.

UJU je prejelo od izvršilnega odbora Udruženja Čehoslovaškega učiteljstva iz Prage dopis, v katerem isto obvešča, da je čehoslovaška učiteljska organizacija v smislu dogovorov na kongresu UJU v Ljubljani izdelala načrt programa za delo skupnega kongresa jugoslovanskega in čehoslovaškega učiteljstva v Bratislavi, ki naj se vrši v teku 1924. leta.

Čehoslovaška učiteljska organizacija predlaga, da naj se ob priliki tega kongresa priredi tudi skupna razstava šolskih del in šolske literature vseh vrst. Po končanem kongresu bi se ta razstava

lahko prenesla v Beograd ali kako drugo mesto Jugoslavije.

Glavna točka dela na kongresu bi bila: »Kulturne naloge šole in učiteljstva v narodu in državi.«

Istovrstno poziva odbor, naj UJU izbere kongresni odbor in da odredi delegate, ki bi v božičnih praznikih v Bratislavi skupno s čehoslovaškimi delegati določili celoten program kongresa.

Izvršilni odbor UJU bo na eni prvih sej razpravljajal podrobno o tem vprašanju in določil nadaljnje delo.

Ilustrovani koledar UJU za leto 1924.

(Vsebinska.)

I. Koledarski del.

II. Članki in razprave: Mih. M. Stanoević: Veliki učiteljski dobrotvor Jovan Gavrilović. — Dr. V. Bakić: Poduzimo moralnost u narodu! — Dr. D. G. Popović: Uloga učiteljstva u higijenskom prosvetovanju. — Dr. P. Radosavljević: Radni časovi slavni pisaca. — Dr. Karel Ozvald: Prologomena k vzgoji prave demokracije. — Jel. Vavra: Nove misli o vzgajanju. — Dr. Fr. Mandić: Nešto iz eksperimentalne psihologije i pedagogike. — Dr. Dušan Radišić: Slobodni pismeni sastavi. — Lj. M. Protić: O bukvaru. — Dr. B. D. Marković: Potreba za stručno kvalifikovane nastavnike. — S. M. Adžić: Pedagoški aforizmi. — Lj. Černej: Izpričevalo in ocenjevanje učiteljstva. — Pavel Fleré: O bistvu delavne šole. — Peter Močnik: Šolstvo in prosveta v Koroški. — A. Gavrilović: za Malo Pozorište: Dioba Jokšića, komad za decu u 1 činu.

III. Biografije jgsl. pedagogov — s slikami: Dr. Voj. Bakić, dr. D. Natošević, dr. P. Radosavljević, S. Adžić, J. Miodragović, dr. D. Rajčić, Lj. M. Protić, J. Dž. Jovanović i M. Nešković. — Dr. S. Basariček, Iv. Filipović, M. Stojanović, Lj. Mogača. D. Trstenjak, S. Fabković, dr. J. Turić, dr. S. Čajkovac. — A. M. Slomšek, dr. vit. F. Močnik, H. Schreiner, M. Nerat, V. Bežek, A. Praprotnik.

IV. Zabava: S. Kranjčević: Dva barjaka. — J. Leskovic: Misao na vječnost. — V. Novak: Uskrnuće. — J. Udicki: Moji djaci. — Bogoljub Toni: Moja Kanarinka. — E. Gangl: Žrtvovanje. — L. Krajačić: Mučenici.

V. Šolstvo in prosveta v naši državi: Vrsta šol — statistika — profesionalne šole — privredne šole.

VI. Učiteljske organizacije in ustanove. Udruž. Jgsl. Učit. — hrv., srbske in sloven. učit. ustanove. — Učiteljstvo neosvobojenih krajev.

Slike: Učit. dom v Beogradu in Zagrebu. Učiteljska tiskarna, tvornica učil in šolskih potrebščin, Pevski zbor jgsl. učit. Zveze v Italiji.

VII. Praktična navodila za učitelje: Kratko navodilo za one, ki pridejo prvič v Beograd. — Glavne znamenitosti Beograda. — Ustanove in oblasti v Beogradu. — Prosvetna centrala in poverjeništa. — Izčrpniki iz zakonov in naredb. — Formular za polaganje računov o potnini in dnevnica. — Predpisi o ureditvi penzije. — Izčrpek iz zakona o taksah. — Udobnosti znižane vožnje na železnicah in parobrodih. — Železniški tarifi, kilometrina in vozna karta. — Legitimacije, ki veljajo za Udruženje, za šolske izlete. — Lokalni tarif parobrodov. — Telegrafske, poštnje in telefonske takse v domačem in mednarodnem prometu itd.

VIII. Pedagoški in mladinski časopisi z biografskimi podatki ter najodbranejša pedagoška dela iz srbske, hrvatske in slovenske pedagoške literature.

IX. Beležke in slike organizacijskih in kulturnih učiteljskih delavcev: Milutin Stanković, predsednik UJU. — Luka Jelenc, pov. UJU v Ljubljani. — E. Gangl, urednik »Zvončka« in vod. slov. učit. — Mih. Jović, bivši predsednik UJU. — Pavel Fleré, urednik »Popotnika«. — Rudolf Dostal, org. pov. UJU v Ljubljani. — M. V. Popović, pov. UJU v Beogradu. — V. Petrović. — Anton Grmek, predsednik Zveze jgsl. učit. v Italiji. — S. Krajačić, urednik »Jedinstva«. — J. Pahor, urednik »Učiteljskega lista«. — Josip Ribičič, urednik »Novoga Roda«. — Dušan Bogunović. —

Ko govori vinomerski gospodar: »V tej-le zemlji leže moji žulji, žulji mojih rok, moje skrbi in nade, moje veselje in moj strah. V tej-le zemlji in v teh trtah je moja radost, in moj up je tam gor, nad tem jasnim nebom, nad tem veščastnim obokom, ki sloni na zemlji, ki ga je poveznil nanjo oče nebeški!« (Beli rojaki) tedaj ne čujemo govoriti samo njega, ki tudi že spi pri Treh Farah, tako se glasi beseda vseh belokranjskih vinogradnikov.

Živel nisi med nami samo s telesom, vso dušo si nam dal. Ko si odšel od doma, si odšel samo zato, da si postal še bolj navezan na dom.

Še dvoje bitij je, ki sta že tudi odšli v vsemirje, a se tudi udeležujeta tvojega slavlja. Sveti besedi, tolažeči in mehki: mati, oče! Kakor pokojnemu Ketteju, ko se mu je izvil na očetovemu grobu bolestni vzklík:

»Življenje je sovraštvo, večer boj!«... tako se tudi tebi izvije ob spominu na očeta in mater:

»Pokoja ni!... Življenje — bojevanje... Za vsako nado skritih sto prevar!«

Kako slična stiha in vendar vemo, da je to spoznanje vsak izmed vaju drugače doživel. Težka ti je bila pot za očetom-poštenjakom, težko si se ločil od mamice drage, o kateri sam poveš kaj ti je bila:

»O, mati!... Vseh besed najslajša ti! Luč, ki žrtvuje sebe, da nam sveti; kot solnce nehala bi plameneti, mraz čuti dete, kadar te več ni.«

(»Moje obzorje«.)

Venec ti pletemo iz trnja-k tvojemu veselemu slavlju. A zakaj naj bi ne vedel svet, da si naš, da ti je navdahnila naša lepa Belokrajina polno poezije, njena bol in njeno veselje. Saj vemo, da se bodeš spominjal na dan tvojega slavlja na vse minulo, na vsa ona pota, ki si jih premeril, na vse boje, ki si jih bojeval. Vemo tudi, da ti tudi bridkih spominov, ki so tesno združeni s tvojo osebnostjo, ne moremo odpoditi.

Ti naš belokranjski Sokol, razpni peroti in zleti solncu nasproti, saj si si sam postavil motto:

»Ne boj se! — Nikomur v sužnosti vdan, z resnico opasan stopi na plan in svojega čolna vodi krmilo z roko, ki žitje jo je utrdilo!«

(»Moje obzorje«.)

Bodi ponosen, ker Belokrajina pozna tvoje nesebično delovanje, zato te je izvolilo »Belokranjsko učiteljsko društvo«, kakor tudi »Narodna čitalnica v Metliki« za častnega člana.

Ko si odhajal od nas, si zapel: »Srčno smo, bratje, takrat se objeli, ko stopil je pred mene dalek pot! Okovi so na videz odleteli, ki so držali me na beli rod. A časih v mraku so zaplameneli na jugu bliski — v pozdrav odondot, kjer niso žari dušam izgoreli, ponosno se iskreeč pod neba svod.«

(»Moje obzorje«.)

In Belokrajina, tvoja Metlika te čaka, da se kmalu povrneš med nas — naš kakor si bil vedno.

Oživela bode Pristava; Brinje, Vinomer in Veselica ti bodo pripovedovali svoje spomine, svoje dogodke, odkar te ni bilo stalno v domačem kraju. Skoraj pol stoletja v svetu — pridi še za pol stoletja k nam!

N.—le.

Proslava Ganglove petdesetletnice.

V soboto, dne 10. t. m. je proslavilo Poverjenišstvo UJU in Ljubljansko učiteljsko društvo 50letnico najzaslužnejšega moža, ki jih je imelo kedaj slovensko učiteljstvo — Engelberta Gangla.

Slavnostno zborovanje se je vršilo v okusno in svečano okrašeni telovadnici I. mestne deške šole v Ljubljani ob 11. uridopoldan. Cvetje in zelenje je dičilo dvorano in je dvigalo istovrstno s svečanim razpoloženjem. Trobojnice so samoposebi dale svečanosti nacionalen sijaj. Govorniška miza vsa v svečani obleki, celo poprek čez telovadnico so bili razpeti trobojni trakovi v trikotni obliki, ki so harmonirali s pročeljem. Ob strani slike sokolskih in literarnih prvakov pod sokolskimi zletnimi letaki — spomini na dneve, ki so bili tudi za slavljenca praznični, je visela na temnordečem ozadju Ganglova slika, ob strani v vence vpletene v zlatu bleščeče začetnice njegovega imena in spodaj enako izdelan venec s št. 50.

Ob vstopu slavljenca je zaorila nabitno polna dvorana v iskrenem pozdravu jubilarju.

Svečano proslavo so posetili zastopniki prosvetne uprave: zastopnik oddelka

za prosveto in vere dr. J. Bezjak in vladni svetnik dr. Vidic, predsednik višjega šolskega sveta dr. St. Beuk, višji šol. nadzorniki Gabršek, Poljanec in Wester, okrajni šolski nadzorniki Hočevar, Kante, Pretner, Punčuh, Rape, Rus in Turk. Poleg ljubljanskega učiteljstva so prišli ta dan na proslavo tudi mnogi zastopniki učiteljstva od zunaj, med njimi več predsednikov okrajnih učiteljskih društev.

V vznešenih besedah je otvoril proslavo predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva tov. Malnarič. Poetično je izzvenel njegov govor, prekinjen pogosto z ovacijami na slavljenca. Za njim je govoril naš stari borec, Ganglov najvrednejši sovrstnik v delu za naš stan, dični naš predsednik tov. Luka Jelenc. Svečani so bili trenutki njegovega govora, kajti ko se je oglašil on, smo videli v proslavi pred sabo dva reprezentanta, v katerih je vtelešena nad četrt stoletna borba našega stanu. Najvrednejši sovrstnik je tolmačil v tem trenutku Ganglu čuvstva vsega slovenskega učiteljstva. V imenu prosvetne uprave je čestitil slavljenca dr. J. Bezjak. Vsem se je zahvalil slavljenec z iskrenim in vznešenim govorom.

Ob koncu slavlja je spontano zapelo učiteljstvo narodno himno.

*

Na večer se je vršil prijateljski sestanek v salonu restavracije »Zvezda«, kamor je došlo še mnogo učiteljstva, ki ni moglo priti na dopoldansko proslavo. Kot prvi je nazdravil slavljenca tov. Malnarič, nakar so se vršile zdravice drugih tova-

S. Danič. — A. Tunkl. — J. Leskovar. — J. Samec, prvi urednik »Učit. lista« in »Novega Roda«. — F. p. Kleinmayer. — V. Novak. — S. Kranjčević. — J. Vavra. — S. Radičevićeva itd.

Mnogo gradiva se je moralo preložiti na prihodnje leto, ker bi bil sicer koledar preobširen.

Koledar bo obsegal 13 tiskovnih pol in stane za prednaročnike 15 Din.

Tovariši in tovarišice! Napravite pri zborovanjih okrajnih učiteljskih društev nabiralne pole, ki naj pri zborovanju krožijo in naj se vsak naročnik podpiše.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Resolucije ljubljanskega shoda proti italijanskim nasiljem: Ljubljana kot nacionalno in kulturno središče vsega Slovenstva:

1. Dviga plameneč protest proti vnebovpijočemu zatiranju primorskih Slovanov od strani Italije in nezasišanem tepanju njih najelementarnejših človeških narodnih in državljskih pravic;

2. opozarja ves kulturni svet brez razlike narodnosti na nekulturne metode raznarodovanja slovanskega življa v Italiji in Avstriji, in na uprav barbarsko zlorabo politične moči nad narodovimi manjšinami, ki so vsled mirovniških pogodb, na kojih same niso sodelovale, prišle pod nemilo tujerodno oblast;

3. apelira na Ligo narodov, da vprašanja narodnih manjšin v Italiji in na Koroškem posveča svojo posebno pozornost, pri čemur se Liga narodov opozarja zlasti na odpravo slovanskih učiteljev in duhovnikov in njih izgon, na ukaz kraljevskih italijanskih oblasti, da morajo slovenski časopisi prinašati tudi italijanski prevod svojih publikacij;

4. Opozarja Ligo narodov, velesile in ves kulturni svet, da se je vsem državam, ki so iz razvalin avstro-ogrške monarhije nastale, ali pa dežele od nje sprejele, v mirovniških pogodbah posebno varstvo narodnih manjšin naložilo in da se od Italije take izrecne obveze samo radi tega ni zahtevalo, ker je Italija izjavila, da je to spričo njene 2000letne kulture, zanjo samo posebi umevno; s svojim sedanjim postopanjem pa je Italija nelojalno izigrala zaupanje velesil, Avstrija pa se v mirovniški pogodbi prevzetim obveznostim radi varstva manjšin naravnost roga in posmehuje;

5. apelira na velesile in ves ostali kulturni svet, da s svojo avtoriteto in svojim moralničnim pritiskom na Italijo in Avstrijo slovenske manjšine v Primorju in na Koroškem rešijo grozeče nasilne nacionalne smrti;

6. pozivlja končno vladu kraljevine SHS, da z energičnimi koraki diplomatskega in če treba tudi drugega, zlasti gospodarskega značaja telesnemu, duševnemu in materialnemu ubijanju slovanskega življa v sosednih državah napravi konec.

PROTEST GLEDE REKE.

Najslovesnejše ugovarjamo in protestiramo, da bi se v vprašanju Reke dovolile Italiji katerekoli nove koncesije preko rapalske in st. margheritske pogodbe, ki sta naše nacionalne, politične in gospodarske interese že itak smrtonosno porušev.

Črnogojca, Rapeta. V imenu najmlajšega učiteljstva je povzel besedo tovariš Mrovlje iz Črnomlja. Iskreno je govoril slavljenju tov. Milošević, rodom Srb, ki je došel prav zadnje dni na službovanje v Slovenijo. Nazdravil mu je v imenu srbskega učiteljstva. Kakor je bilo čuti iz slavljencevega govora pozneje, je sprejel posebno to zdravico s posebnim zadoščanjem in simpatijami.

O proslavi so poročali vsi ljubljanski dnevnik. Poleg tega so prinesli daljše članke o Ganglovm delovanju »Slovenski Narod«, »Jutro« celo s sliko in z daljšim poročilom, »Orjuna« s toplo pisanim člankom, »Edinost« v Trstu, »Narodna Prosveta« s sliko in člankom izpod peresa predsednika UJU tov. Milutina Stankovića, »Sokolščak« s sliko v sokolskem kroju itd. Celu hvaležni Zvončkarji so »podtaknili« svojemu uredniku pesem, v znak male hvaležnosti za njega trudapolno delo.

Učitelji-književniki v Julijski Krajini so poklonili Engelbertu Ganglu kot pisatelju ob petdesetletnici spominski pergamen. Pergamen, ki je prava in dragocena umetnina, je izdelal umetnik prof. Noulian, edna najpriznanejših pergamenarjev v Italiji.

Pri onih društvih, ki ne zborujejo, napravite nabiralno polo na vsaki šoli posebej in jo pošljite takoj svojemu okrajnemu učiteljskemu društvu.

Okrajna učiteljska društva naj javljajo najkasneje do 25. t. m. Pov. UJU v Ljubljani število naročnikov.

Nečlani lahko naroče koledar direktno pri Pov. UJU v Ljubljani ali pa pri okrajnih učiteljskih društvih.

V Ljubljani se je samo pri zadnjem zborovanju prijaviilo nad 80 naročnikov in še ni prišla pola vsem v roke.

Društva — sledite!

gazili. Pozivljamo vladu kraljevine SHS, da od teh pogodb v še večjo škodo države ali pa reških Slovanov ne odneha niti za las. Naj bo uverjena, da v tem brezpogojno odklanjajočem zmislu stoji ves narod strnjel in solidaren kakor en mož za njo. Vlada naj zaupa v pravico in moč naroda. Dosti je žrtev.

Splošne vesti.

— Jubilej Svetozarja Pribičevića bivšega ministra prosvete. Začetkom tega meseca je praznovati svoj dvajsetletni jubilej javnega dela g. Svetozar Pribičević, eden najboljših prijateljev učiteljskih stanovskih in šolskih teženj in zahtev. Svetozar Pribičević je kot minister prosvete vedno z njemu lastnim razumevanjem sprejemal vse predstave učiteljstva in ga podpiral v vseh ozirih. S kolikim razumevanjem se je zavzemal za uvrstitev učiteljstva med ostalo državno uradništvo, s kolikim razumevanjem je skliceval ankete za sestavo novega šolskega zakona, s kolikim razumevanjem je hitro sprejel moderno zahtevo učiteljstva glede učiteljske samouprave »učiteljskih zbornic« — žal le, da mu ni bilo dano izvesti prosvetnih načrtov, ki so bili vedno dalekovidni in širokopotezni. Njegov pogled se je upiral vedno široko po razmerah v vseh pokrajinah in na to je zidal svojo stavbo. Svetozar Pribičević se je rodil leta 1874. v Kostajnici kot učiteljski sin. Realko je končal v Karlovcu l. 1894. V Zagrebu je leta 1898. končal filozofsko fakulteto. Najpreje je bil suplent v Mitrovici, nato pa nastavnik v Pakracu na preparandiji. Končno je bil nastavnik v Karlovcu, kjer je leta 1902. ustopil iz službe ter prevzel leta 1908. uredništvo »Srbo-brana«. Kot tajnik srbske samostalne stranke je ustvaril krepke politične organizacije, ki so še danes trdnjave narodnega edinstva in demokratske stranke na Hrvatskem. Leta 1906. je bil izvoljen na programu srbsko - hrvatske koalicije za poslanca ter je postal kmalu eden glavnih njenih voditeljev. Pregarjan od avstro-madžarskega režima med svetovno vojno, je dočkal osvobodjenje kot podpredsednik Narodnega Viječa v Zagrebu. V prvi jugoslovenski vladi Stojana Protića je bil minister notranjih zadev. Isti resort je imel tudi v demokratsko-socialistični vladi Davidovičevi ter v koalicijski vladi g. Vesnića in g. Pašiča, pozneje pa kot minister prosvete. — Kot min. prosvete si je pridobil mnogo simpatij tudi med slovenskim učiteljstvom, ki želi, da bi mu bilo dano še dolgo delovanje tudi v korist narodne prosvete — da nastopi čas, ko bo lahko izvedel svoje prosvetne načrte in ideje, do katerih je imel izreden smisel in razumevanje.

— Otvoritev češke šole v Mariboru. V nedeljo, 4. novembra popoldne je bila tudi v Mariboru otvorjena češka šola za otroke mariborskih Čehov. K otvoritvi so došli številni zastopniki mariborske češke kolonije ter mariborskih oblasti. Češki tečaj, ki ga bo vodila skupno z ljubljanskim gospa Vlasta Horakova, je otvoril generalni konzul iz Ljubljane dr. Beneš s slovenskim in češkim nagovorom. Za mariborsko občino je spregovoril župan Grčar in imenom političnih ter šolskih oblasti okrajni nadzornik Lichtenwallner, ki je opozarjal na veliko važnost vzgoje v materinščini. Za češki klub se je zahvalil konzulu dr. Benešu in ostalim, ki so pripomogli k otvoritvi tečaja, načelnik češkega kluba Ureh, nakar je še za mariborsko Jugoslovansko - češkoslovaško ligo pozdravil novega borca na polju našega medesbojnega zblizanja in spoznavanja dr. Rapotec.

—c Ustanovitev nove meščanske šole v ljubljanski okolici. Kakor izvemo, se otvori najkasneje s prihodnjim šolskim letom na Viču deška in deklška meščanska šola, čim poskrbe v šolskem posloju za učne prostore, v občini pa za potrebna stanovanja učiteljstva.

— Odlikovanja učiteljev. Z redom sv. Save V. stopnje so odlikovani: Dr.

Stane Rape, učitelj v Ljubljani, Franjo Kolar, učitelj v Gjurjevu in Franjo Ra-dej, učitelj v Dragi in Rudolf Feilhofer, učitelj v pok. v Ptuj. Čestitamo!

— Tiskarski škrat se je urinil v uvodnik Ganglove številke ter zamenjal devetico z osmico. Na prvi strani, v drugi koloni pod Ganglovo sliko mora stati pravilno: »Bilo je o Božiču l. 1899.« (in ne 1889.).

Naša kulturna organizacija.

Slovenska Šolska Matica.

—šm Učiteljstvu radovljiškega okraja. Razposlal sem na vsa vodstva poziv, da naj oni, ki mislijo pristopiti k »Slov. Šolski Matici«, to takoj store. Ker pa prijave niti kapljajo ne, prosim ponovno vse tovariše, naj se vsakdo zave svoje dolžnosti, ki jo mora imeti do »Slov. Šolske Matic« in naj s prijavo pošlje tudi letnino (20 Din) na vodstvo osnovne šole v Gorje. Tov. voditelji, pošljite vendar letnino za šole! Zadeva je nujna! — Poverjenik.

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Pokrajinski zbor F. S. v Ljubljani. 1. novembra t. l. se je vršil pokrajinski zbor F. S. za Slovenijo. Zastopane so bile izmed učiteljskih P. F. S.: novo-meška, kamniška, konjiška, šmarje-rogaška, kočevska in belokranjska. Čas ni bil primeren in zato niso bile zastopane vse naše P. F. S. Poročila delegatov (učit.) so nam pokazala, da je treba dvojnega dela v naših podružnicah. Predlog tov. Mrovljeta za Oblastni odbor z ožjim in širšim odborom se za enkrat ni sprejel; ostane torej pokr. pov.

Ker smo imeli udeleženci počitniškega izleta neljube sitnosti radi četrtinske vožnje na železnici, stavi tov. Mrovlje ponovno odločno resolucijo preko pokrajinskega zbora na U. O. v Beogradu, da naj isti z vso odločnostjo pri ministrstvu saobračaja reagira, da z odlokom prizna učiteljem-ferijalcem iste pravice, kakor drugim ferijalcem. Na podlagi pravil F. S. imamo iste pravice kakor vsi dijaki-ferijalci. Odgovora od strani Upr. odbora F. S. pričakujemo do 1. decembra. Poleg tega stavi odbor za nadziranje in osniv. učit. P. F. S. za SHS (Janežič, Pirnat, Mrovlje) ponovno resolucijo preko Glav. odbora UJU na ministrstvo prosvete, da enkrat uredi to zadevno negotovost.

Pri volitvah je bil izvoljen za pokr. revizorja ponovno tov. Mrovlje in tudi za člana širšega sosveta.

Glede ustanavljanja učit. P. F. S. izven Slovenije (v Srbiji, Bosni, Dalmaciji) poroča član odbora za nadz. itd. za SHS tov. Mrovlje, da dokler nimamo z odlokom priznanih pravic, ne moremo pozitivno poročati. Za pokr. pov. je bil izvoljen doseđani pokr. pov. g. Maček Viktor. Nadalje otvori pokr. pov. F. S. za Slovenijo lastno pisarno v areni Narodnega doma v Ljubljani z uradnimi urami dnevno od 14. do 16. — Storili so se razni sklepi, ki pa ne tangirajo toliko naših učit. P. F. S. — Le od dela nas vseh smemo pričakovati uspehov, v obratnem slučaju ne pričakujmo ničesar. V F. S. mora stopiti vsak tovariš-ica, bodisi kot potujoč ali podporen član.

Vsem učit. P. F. S.! Vse dopise, vse zneske na »U. O.« v Beograd pošiljajte preko »Pokr. pov. F. S.«, v nasprotnem slučaju vam bodo vrnjeni. — Mrovlje.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

— kpl. Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet. svetnik. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Strani 430. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

—kpl. Medvladje, socialen roman. Spisal: Jože Pahor. Cena —. Založila »Socialna Matica« v Trstu. — O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Josip Ribičič: »Kraljica palčkov«. »V kraljestvu palčkov« II. del. Uglasbil: Marij Kogoj. Lesorezo izdelal: Avgust Černigoj. Cena —. Založilo v proslavo svoje 50letnice »Goriško učiteljsko

društvo« 1873.—1923. Natisnila tiskarna »Edinost« v Trstu. — O igri še izpregovorimo.

—kpl. Alois Jirasek: Filozofska historija. Preveo: Jindra Procházka. Središnja Česko-Jugoslavenske naklade J. He-rejk, Zagreb. — O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Edmond Rostand: Cyrano Bergerac, heroična komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Zupančič. Cena elegantno vezani knjigi 65 Din. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Dr. Pavel Strmšek: Problemi naše državne ureditve in Slovenci. Cena —. Založila knjigarna Weixel v Mariboru.

—kpl. Potne in selilne pristojbine, organov finančne kontrole. Sestavil Anton Česnik, komisar finančne kontrole v Ljubljani. Cena 15 Din ni pretirana in se vsakomur nakup knjižice izplača. Dobiva se pri založniku J. Blasnika nasledniki v Ljubljani, Breg 12 in po knjigarnah.

—kpl. Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman, poslovenil E. V. »Splošna knjižnica« št. 8 v Ljubljani 1923. Založila in natisnila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 536 strani. Cena broš. 22 Din. vez. 28 Din.

Ocene.

—k Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

»Pedagogika I. knjiga«, tako je nadpis 279 strani broječemu obširnemu in sistematičnemu delu, ki je pravkar izšlo v založbi Učiteljske tiskarne. Na knjigo so težko že čakala učiteljska, je pa knjiga tudi neobhodno potrebna vsakemu inteli-gentu, ki se hoče poglabiti v dušeslovje in vzgojeslovje. Uvod podaja splošne temeljne pojme pedagogike, govori o predmetu vzgoje, o vzgojevalcu, vzgojnih činiteljih, o odnošajih med pedagogiko in drugimi znanostmi. Prvi del je posvečen dušeslovju. Posamezna poglavja obdelujejo: temeljne pojme duševnih pojavov, umovanje, zaznavne in nazore, predstave v ožjem pomenu besede, pozornost in pazljivost, spomin, domiselnost ali fantazijo, mišljenje, čustvovanje, stremljenje, nagon, poželenje, hotenje, voljo. Drugi del obsega vzgojeslovje v podrobnejšem. Tako govori o razdelitvi vzgojeslovja, o vzgojnem smotru, vzgojnih načelih, vzgojnih oblikah, sredstvih, delu. Posebej govori o varstveni in skrbstveni vzgoji ter konečno o vzgojitelju samem. — Vzgojeslovju se posveča dandanes vse premalo pažnje in najsij bode to s strani staršev, šole in vseh drugih vzgojnih činiteljev. Današnja doba je, bolj nego kedaj prej, potrebna takih del. Z Bezjakovo knjigo smo pa tudi prejeli prvo knjigo te vrste, ki se da s pridom in sistematično izrabiti kot učna knjiga. Prav toplo priporočamo.

—k Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet. svetnik in ravnatelj državne kmet. šole v Št. Jurju ob Južni žel. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Strani 430.

Pisatelj sam pravi glede knjige v uvodu: Po kruti vojni mora nastopiti doba najživahnjega gospodarskega dela. Naše posebno ugodno podnebje naravnost izziva za sadjarstvo. V svoji petindvajsetletni praksi sem mnogo potoval, opazoval, primerjal in prevdarjal. Spoznal sem domače pa tudi inozemsko sadjarstvo temeljito. Priznati pa moram, da sem našel drugod, kjer so naravne razmere manj ugodne, povprečno več in lepših uspehov nego pri nas. Natančno spoznavanje različnih pogojev, načinov, tvarin, sodelujočih moči, koristnih in škodljivih vplivov itd. so za uspešno sadjarstvo važni pogoji. Izkustvena vrtnarska vodila so bila prej starim vrtnarjem ali sadjarjem edino vodilo. Danes pa imamo že druge pripomočke. V tej knjigi podam najvažnejše v tem oziru. — Knjiga sestoji iz šestih delov, katerih prvi del govori o koristi in pogojih sadjarstva, smereh in pogojih za uspešno sadjarstvo; drugi del obsega drevesničarstvo; tretji napravo in oskrbovanje nasadov; četrti oskrbovanje drevja, kako branimmo sadno drevje raznih boleznih, škodljivcev in drugih neugodnih vplivov, peti del o vrstah ali sortah sadnih plemen in šesti del o porabi sadja. — Pravi okras knjigi je 165 slik, ki so vse naravni posnetki. Toplo priporočamo vsem vrtnarjem, sadjarjem, gospodarjem.

—k Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman. Zadnje čase se je med nami razpaslo mnogo tistega slovstva, ki ga resnično

naobražen človek kratko imenuje »šund« ter s tem pove, da je v vsakem oziru brez vrednosti. Žal, segajo širši sloji po takih knjigah, kakor po strupenih slaščicah. Zle posledice takega branja nikdar ne izostanejo. »Akt št. 113« ne spada v to vrsto knjig, dasi ga bo z bogatega dejanja in mnogoterih zapletljajev prav rad bral vsak tudi najprostejši človek, ki išče v branju predvsem zabave in razvedrila. Tega bo v tej knjigi dobil prav obilo. Spremljal bo gospo Fauvelovo, nesrečno žrtev in poštenega Prosperja, ki ga kruto preganja usoda, ter ostale junake po njihovih potih. Življenje vseh teh oseb pa mu bo pravilo na najrazličnejše načine isto resnico, ki jo pozna slovenski pregovor: »Laž ima kratke noge«. — Lepo opremljena knjiga je na prodaj po vseh knjigarnah. Zmerna cena vzlic obširnosti knjige ji bo gotovo privabila mnogo prijateljev.

—k **Potne in selilne pristojbine**, organov finančne kontrole. Sestavil Anton Česnik, komisar finančne kontrole v Ljubljani. Ta knjižica je namenjena v prvi vrsti finančni kontroli, vendar jo toplo priporočamo tudi drugim državnim nameščencem, ker pritičejo uradnikom finančne kontrole iste potne pristojbine kakor drugim državnim uradnikom in so selilne pristojbine vseh državnih nameščencev enake. Knjižica obsega vse sedaj še veljavne uredbе in naredbe iz leta 1804. do v številni odločbo ministrskega sveta z dne 1. oktobra 1923 o zvišanju pristojbin.

—k **Dr. Pavel Strmšek: Problemi naše državne ureditve in Slovenci**. Vsebina: Župančič: Vprašanja. Krek: Oporoka. Nekoliko zgodovinskega pogleda. Dokumenti našega osvobojenja. Gradnik: Sonet o svobodi. I. Amputacija in federalizem. II. Minimalni in maksimalni program. III. Eden ali trije narodi. Obe možnosti bodočega razvoja.

Naše narodno prosvetno delo.

—p **Prošnja do naših mladinskih pisateljev-pesnikov**. Primanjkuje nam otroških spevoiger. Imamo jih sicer nekaj, a te so večinoma prevodi iz nemščine. Čeravno prav čedne, so vendar zložene v tujem duhu ter našim razmeram malo prikladne. Rad bi uglasil nekaj priprostilih spevoiger, a ni mi na razpolago nobeno besedilo. Zato se obračam do naših pesnikov s prošnjo, ne bi li hotel spisati eden ali drugi kako spevoigro. Namišljena ni v dramatski obliki, ampak v obliki deklamacij in pesmi. V prvi vrsti bi prosil za spevoigro, primerno za božično predstavo. V podrobnosti se tukaj spuščati ne morem. Ako se najde idealen tovariš, ki bi mi hotel ustreči, ga prosim, naj mi to pismeno naznani. Odgovoril bi takoj obširno, kako si celo stvar zamislim.

D. Serajnik — Ormož.

Učiteljski pravnik.

—§ **Katere otroške vrtnarice bodo uvrščene v III. kategorijo** — po členu 31. zakona o narodnih šolah iz leta 1904. Člen 31. se glasi: Zabavilja može biti ona koja je svršila najmanje četiri razreda srednje šcole ili cele Viš. Žen. Školu, za tim se dve godine spremala za ovu službu u zasebnom odelenju ženske učiteljske škole ili u sličnoj školi na strani i položila stručni ispit.

—§ **Uvrstitev učiteljstva meščanskih šol po čl. 7. urad. zak. (10%)**. Člen 12. Uredbe z dne 31. oktobra 1923 Služb. Nov. št. 251 se glasi: Pod odredbu drugog stava čl. 7. zak. o čin. spadaju: Računopisatelji glavne kontrole, geometri i učitelji višjih narodnih (gradjanskih) škola.

—§ **Službeni prejemki se izplačujejo vsemu učiteljstvu v naprej**. Ker prihajajo od šolskih vodstev na nakazujoče oblasti reklamacije in vprašanja, kakaj se je nakazala poedincem 1. nov. 1923 plača za 2 meseca, ker so že le-ti prejeli plačo za oktober 1923, smo naprošeni objaviti nastopno pojasnilo. Glasom razpisa višjega šolskega sveta z dne 15. februarja 1922, št. 73 so uživali učitelji brez usposobljenostnega izpita, ki so nastopili službo po 1. marcu 1922, ali so jim bili prejemki iz kateregakoli razloga na novo nakazani, službene prejemke v nazaj. To odredbo je ukinil člen 124. zakona o drž. računovodstvu, zato je odredil višji šolski svet z razpisom št. 11.222 od dne 24. oktobra 1923, da se bodo izplačevali službeni prejemki izza 1. novembra 1923 dalje vsemu učiteljstvu v naprej in na ta način so prejeli mnogi učitelji 1. novembra 1923 dve plači.

Obrambni vestnik.

—ob **Katoliški duhovnik Golec Janoš** že zopet blati v »Straži« nas, učiteljstvo. V 119. številki imenovanega lista piše pod naslovom »To je slovensko radikalna logika« sledeče: ». . . . Da, da, visoko stoji slovensko učiteljstvo, kar se tiče gojenja sokolaško-orjunske podivjanosti, a sicer ne. Saj tudi učitelj »naprednjak« ni nikjer tako osovražen kot ravno med Slovenci, ker hoče živeti med ljudstvom in mu zastrupljati z vsiljevanjem protiljudskih organizacij najdražji zaklad — mladino. Naše dobro ljudstvo pozna protiversko in protiljudsko tendenco naprednega učiteljstva, radi tega ga ne mara in ga ne bo, dokler se res ne bo začelo ravnati po naukih g. prosvetnega ministra radikala Trifunoviča.«

V ravno isti »Stražini« številki napada Golec pod naslovom »Trobarvna triperesna deteljica iz Št. Janža na Dravskem polju« tudi našega tovariša, tamkajšnjega učitelja g. Jarca.

V uprav isti številki razlaga obenem s svojim polnim podpisom pod naslovom »Nekaj v pojasnilo radovednemu »Jutru«, kako mu je dne 7. oktobra 1923 ob pol 11. uri v noči pomagal naš tovariš učitelj g. Dominkuš prijeti s pomočjo policije v Mariboru tri nemškutarje, ki so ga bili na ulici tepli.«

Katoliški duhovnik se ob tem razlaganju ni zavedal, da mu je član učiteljskega stanu, kojega on neprestano napana in blati, izkazal dobro delo krščanskega usmiljenja, sicer bi ne bil prav v isti številki zasramoval vse, kar nosi učiteljsko ime. Menda se tudi tovariš Dominkuš ni zavedal rečene noči, komu je izkazal svojo dobroto.

Duhovnik Golec maže po »Straži« — »Slov. Gospodarju« ter ga pošilja proti učiteljstvu po severozapadnem delu naše Jugoslavije. Ker se z dobrim ne more postavljati, hoče postati junak svojega zla. V ravno tej številki »Straže« napoveduje s svojim polnim podpisom, da bo vsakega, ki bode položil roko nanj, nagradil tako, da ga bode pomnil. Krist pa nam je posebno priporočil dolžnost: »Sovražnike ljubiti, dobro storiti njim, ki nas sovražijo, moliti za tiste, ki nas žalijo in preganjajo«. Katoliški duhovnik Golec nam napoveduje ravno nasprotno, on je torej nekakšni glasnik — Antikristov.

Tovariši, tovarišice! Odslej naprej pojdemo vsi kupovat svoje potrebščine v Cirilovo trgovino, tam nad njo trobi Antikristov glasnik svoj krivi nauk po severozapadnem delu Jugoslavije, troseč svoje ogabnosti na naš stan! Zasluži torej in je vreden, da se mu — hvaležno bližamo!!! Kdor zaničuje se sam. . . .

Naša gospodarska organizacija.

—g **Ganglov kamen za učiteljski konvikt**: Odbor učiteljskega društva za novomeški okraj je daroval v proslavo rojstne petdesetletnice višjega šolskega nadzornika gospoda Engelberta Gangla za učiteljski konvikt v Ljubljani **1000 Din** (reci: tisoč dinarjev). Pričakujemo, da bodo vzhodu novomeškega učiteljskega društva sledila vsa okrajna učiteljska društva in da bodo tudi posamezni učitelji in učiteljice se odkupili(e) od 10 Din dalje z enim kamnom v počeščenje našega slavljenca za učiteljski konvikt. Živeli darovalci Ganglovih kamnov za učiteljski konvikt! Najlepše proslavimo ta jubilej, če podpremo društvo, kateremu je Gangl predsednik.

—g **Učiteljski dom v Mariboru**. Članarina in darila: Kontler Julij, nadučitelj v Tišini, Prekmurje, 2 obveznici 7% drž. posojila à 100 Din (s kuponi od septembra 1922 dalje). Z zadnjič izkazanimi 128 obveznicami = 130 obveznic à 100 Din = 13.000 Din.

O priliki petdesetletnice g. viš. šol. nadzornika E. Gangla namestu čestitk darovali kot prispevek k »Ganglove mu kamnu« Učiteljskemu domu v Mariboru: Učiteljstvo deške osnovne šole v Studencih pri Mariboru 70 Din; učiteljstvo deške osnovne šole II. v Mariboru 40 Din, skupaj 110 Din. Iskrena hvala!

Tovariši in tovarišice! Ne moremo pač lepše proslaviti jubileja tega našega vzor-moža in učitelja, nego da položimo v temelj našega prepotrebne »Učiteljskega doma« tudi »Ganglov kamen«. Zato vas pozivam vse tovarišice in tovariše, da v ta namen namestu čestitk rade volje prispevate po svojih močeh. Posnemajte pridno učiteljstvo gori imenovanih dveh šol, ki to zbirko otvarjata! Na delo torej! Naj bode »Ganglov kamen« trden in močan in velik kakor je naš jublant! (Prispevke je pošiljati na naslov:

Mirko Kožuh, nadučitelj v Mariboru, Razlagova ulica).

—g **Poziv upnikom. II.** Upniki podpisane zadruge se naprošajo v zmislu § 40. zadrúžnega zakona, da prijavijo svoje terjatve. — **Učiteljska stavbna zadruga v Ljubljani**, r. z. z. o. z., v likvidaciji.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA CELJSKI OKRAJ** zboruje v soboto, dne 17. t. m. v mestni osnovni šoli v Celju. Pričetek točno ob 9. uri. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi ter društvene in stanovske zadeve. 3. vprašalna skrinjica 4. Predlogi in slučajnosti. 5. O Žgečevi brošuri poročaja tov. Potočnik Ljud. 6. Kako razlagam lahko in umljivo metersko mero, poročaja tov. Petriček. 7. »O narodni vzgoji«, predava tovarišica Anica Černejeva. Na zborovanju se bode pobirala članarina za Šolsko Matico. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

KINEMATOGRAF ZA ČITANJE.

(Čitalni stroj od Sv. St. Radojčiča.)

V št. 40. in 42. »U. T.« smo priobčili poročilo o novem čitalnem stroju g. Sv. St. Radojčiča, sekretara min. prosvete. Z ozirom na obče zanimanje nam je gosp. Radojčič doposlal slike novega aparata, ki jih priobčujemo v današnji številki.

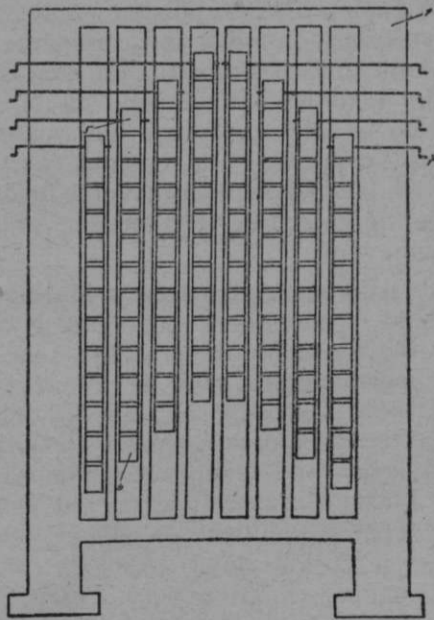
Aparat sestoji iz omarice na stojalu, ki je 145 + 0550 m/m visoka, 700 m/m široka in 230 m/m globoka. Na sprednji strani (slika I.) so odprtine, pri katerih se

I.

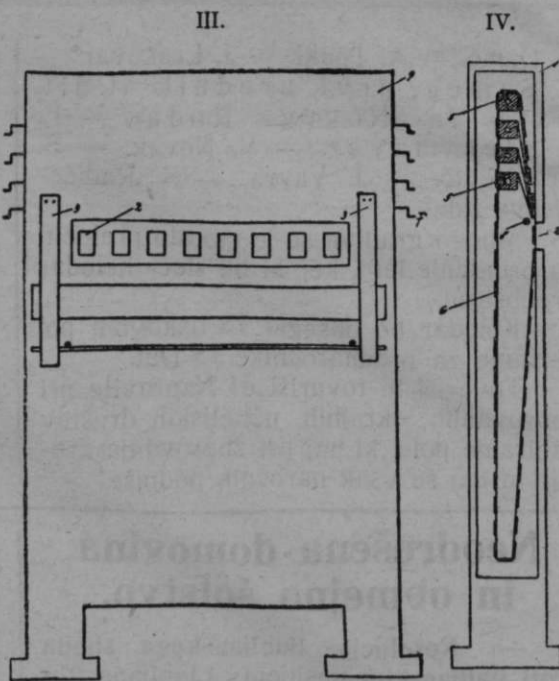
pokazujejo črke in sestavljajo besede. Slika II. nam kaže notranjost aparata frontalno ter pod točkami: 1. temeljno

II.

ploskev, 2. odprtino za črke, 3. guma, s pomočjo katere se okenca odpirajo in zapirajo, 4. spodaj je motna steklena plošča za zatvarjanje. Tretja slika nam kaže notranjost aparata od zadaj. Točka 5 nam znači os okoli katere se vrti trak, na katerem so pritrjene črke (glej 6) v latinici ali cirilici, velike in male, s pomočjo železnega droga (glej 4) se brezkonični trak s črkami vrti in črke se prikazujejo pri odprtini 2, kakor nam kaže slika v prerezu, pod IV.

Aparat in način prednašanja črk, zlogov in besed sigurno vzbujajo zanimanje otrok, ki je prvi pogoj uspešnega pouka in iz tega razloga se dosega z aparatom tudi lepe uspehe ter bo našlo novo učilo tudi pot v naše šole.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Šolska predstava v Ljubljani**. »Povodni mož« se vrši v torek, 20. t. m. ob 1/45. uro popoldne v »Dramskem gledališču«. Šole, ki so se prijavile, dobe vstopnice v soboto od 10. do 12. ure na liceju pri gdč. Grošljevi.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

300%

prihranka
nudi
primeroma
ustnjenem potplatu
Palma kavčukov
potpetnik in potplat.

ŽIKO — in se pripravite, da ni okusnejše kave. Popolnoma nadomešča pravo kavo, zato je tudi najcenejša. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Prijatelji nekdanje Vydrovke jo lahko naroče tudi direktno po povzetju najmanj 5 kg. **Pražarna „Žika“**, d. z. o. z. Ljubljana, Rožna dolina.

... Pošljite nemudoma zopet 5 kg Žike. Ker je kuhinja par dni brez nje, je vse narobe. M. P. Bled, 27. 7. 1923.

... Žike smo se tako privadili, da ne potrebujemo nobene druge kave. . . F. H. naduč. Svečina, 2. 5. 1923.

... Žika je res takšna, kakor je bila svoj čas Vydrovka, zato mi pošljite zopet 5 kg. . . I. S. Rečica, 3. 6. 1923.

PRATIKA

Z. A. D. O. C. O.

NOVOST ZA LETO 1924

Slike narisal akad. slikar **M. Gaspari**. Besedilo zložil **Tone Gaspari**.

Krasno umetniško in literarno delo za **mladino**

izide koncem novembra t. l. v založbi **Zvezne tiskarne in knjigarne** v Ljubljani.

Cena po **Din 25**—, v luksurni izdaji po **Din 30**—, v **prenotaciji** do 20. novembra t. l. po **Din 20**—, odnosno **Din 25**—.

Poštnina posebej po Din 1—, odnosno za luksurno izdajo po Din 1:50—, za inozemstvo dvojnja poštnina.

Prenotacije in naročila sprejema
Zvezna knjigarna
Ljubljana, Marijin trg 8.